

ZA **TEKMOVANJE 2018/2019**

BOMO ŠESTOŠOLCI IN SEDMOŠOLCI BRALI

NATAŠA KONC LORENZUTTI, AVTOBUS OB TREH in
LOVRO KUCHAR – PREŽIHOV VORANC, SOLZICE.

Brali ju bomo v povezavi s krovno temo letošnjega tekmovanja **NAŠA DEDIŠČINA: KJER PRETEKLOST SREČA PRIHODNOST.**

Kako je obarvana pustolovščina odraščanja?

Nataša Konc Lorenzutti: ***Avtobus ob treh*** in Prežihov Voranc: ***Solzice***

Precej nenavadna povezava: sodoben mladinski roman izvrstne avtorice in literarna klasika, Vorančeve avtobiografske črtice. A preplet obeh zelo različnih del se bo zdel manj nenavaden, če pomislimo na osrednjo temo, ki obe deli povezuje, čeprav je izražena z različnimi motivi in slogovnimi sredstvi. Bomo torej razmišljali o »pustolovščini odraščanja« v obeh delih, o tem, kako je prikazana in ali je odraščanje vedno res le nujna zmaga junaka – v vsakem trenutku? Kaj so preizkušnje, s katerimi se soočajo književne osebe v obeh delih? Lahko v obeh delih razmišljamo o »dekliških« in »fantovskih« temah – in če da, kaj to sploh pomeni (*»Večina mladinskih knjig je za punce – in one potem sanjarijo o junakih, ki nastopajo v njih, nas, ki nastopamo v živo, pa ne opazijo.«*)? Kako so v obeh delih uporabljena slogovna sredstva (npr. narečje), kako (in zakaj) se razlikujeta, a hkrati zblížujeta po tehniki pripovedi (prvoosebni pripovedovalec in njegova upodobitev), kako nakazujeta širši družbeni kontekst? Vrsta vprašanj je povezanih tudi z didaktičnim pristopom k obema pripovedma. Bi ju učenci lahko povezali v enovito besedilo, sestavili npr. spominsko črtico po Vorančevem zgledu, v kateri se Tine spominja svojega otroštva? Ali bi se v kratkem besedilu lahko srečali osebi iz obeh knjig, npr. Uroš in Cencelj – bi bilo to besedilo lahko napisano tudi v obliki dramskega dialoga? Kako v povezavi z romanom *Avtobus ob treh* razumeti Vorančevo poved *»Solzice in Pekel – kako čudne stvari so to.«*?

(Povzeto po: Podrobnejša navodila, glej Skupna izhodišča in glavni poudarki priprave na tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje 2017/2018, dr. Igor Saksida.)

Ponatisu knjige Nataše Konc Lorenzutti, Avtobus ob treh je dodanih sedem strani didaktičnega gradiva, ki bo v pomoč učiteljem in učencem pri pripravah na Cankarjevo tekmovanje.

Najstnik s podeželja Tine, prepričan, da mu manjka primerne družbe, spozna vrstnika Uroša iz Ljubljane in z njim preživi del poletja. Fanta se dobro ujameta, uživata ob Soči, Tinetovemu očetu pomagata pri kmečkih opravilih (kar se zdi Ljubljančanu še posebej zanimivo), debatirata o puncah in si omislita hišnega ljubljenca ... Poletje pa le ni zgolj zabavno, kajti vanj zarežejo dramatični dogodki.

O delu

Prvoosebna pripoved najstnika Tineta se dogaja na deželi, a z njegovim novim prijateljem Ljubljančanom Urošem vključuje tudi urbano komponento. Besedilo je razgibano in humorno, s pravo mero izriše dve problemski liniji – smrt očeta enega glavnih junakov in sprejemanje novega maminega partnerja ter bolezen očeta drugega glavnega lika. Imenitno in privlačno branje, ki vzpodbuja pogovore o odnosih med vrstniki, v družini in sosedstvu.

Knjiga je prejela znak za kakovost otroških in mladinskih knjig ZLATA HRUŠKA.

Delo je bilo nominirano za nagrado **večernica**.

(<https://www.miszalozba.com/knjige/avtobus-ob-treh/>, 9. 9. 2018)

Letošnja (2016) prejemnica priznanja zlata hruška v kategoriji za izvirno slovensko mladinsko leposlovje, Nataša Konc Lorenzutti, je priljubljena vsestranska ustvarjalka, ki se v svojih zgodbah loteva tudi zahtevnejših tem odraščanja in dozorevanja. Ljubljanski najstnik Uroš se odpravi na krajše podeželske počitnice k družini mamine prijateljice, kjer se spoprijatelji z vrstnikom Tinetom. Fanta preživljata brezskrbne dneve v naravi, plavata v bližnji Soči, paseta koze, tekmujeta v vzdržljivosti, debatirata o dekletih, posvojita mlado mucko ... A sprva brezskrbno poletje se kmalu spreobrne v resne življenjske preizkušnje. Privlačno branje, prežeto z iskrenim prijateljstvom, daje moč in navdihuje.

Renate Rugelj; Bukla 127-128

(<https://www.bukla.si/knjigarna/otrosko-in-mladinsko/od-13-let-dalje/avtobus-ob-treh.html>, 9. 9. 2018)

Nataša Konc Lorenzutti: AVTOBUS OB TREH (ali Društvo mlajših starejših bratov)

Založba Miš, Ljubljana, 2016

Pripoved Avtobus ob treh je klasična mladinska povest o odraščanju, o prvih prijateljstvih in zametkih ljubezni, o prvih grenkih srečanjih z manj prijaznimi življenjskimi okoliščinami, o radostih sproščenih šolskih počitnic, o fantovskih avanturah in preizkušnjah, o prvih razočaranjih in soočenjih s temnimi platmi življenja. Zgodbo o prijateljstvu med dvema štirinajstletnikoma – Tinetom, domačinom iz prijazne primorske vasi v bližini Nove Gorice, in Petrom, Ljubljančanom s Prul, ki pride za nekaj časa k njemu na počitnice na deželo – pripoveduje prvoosebni pripovedovalec Tine. Fant, ki premore precejšnjo mero domišljije in sposobnost bistrega samoopazovanja, skozi vso pripoved daje bralcu vedeti, da bo njegova poklicna pot pisateljevanje, zato med svojo pripoved nenehno vpleta včasih bolj včasih manj duhovite (malone brechtovske potujitvene) digresije o tem, kako bi v določeni življenjski situaciji, v kateri se znajde kot akter, ravnal njegov romaneskni junak.

In prav v tej samoopazujoči se razdalji pripovedovalca, ki ji ne manjka kanca samoironije, je tudi skrit poglobitveni šarm pričujočega pisanja, ki sicer dovolj običajno in vsakdanjo zgodbo o odraščanju najstnikov na pragu pomembnih življenjskih prelomnic in zrelostnih preizkušenj dviguje iz povprečja tovrstne proze in ji dodaja žlahten literarni lesk.

Jezik pripovedi je jasen, tekoč, skuša se približevati načinu izražanja današnjih najstnikov, zato mestoma rahlo odstopa od jezikovne norme, vendar je hkrati dovolj barvit in sočen pa v logiki izraza dovolj natančen, da dopušča gladek pripovedni lok in

slikovitost izrazja obenem.

(https://www.google.si/search?source=hp&ei=euOUW-upMsjFwALmgLX4DQ&q=avtobus+ob+treh&oq=avtobus+ob+treh&gs_l=psy-ab.1.0.0l2j0i22i30k1l8.9152.11882.0.15103.14.11.0.3.3.0.138.1129.8j3.11.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.14.1166...0i131k1.0. eNol90eq_Q, 9. 9. 2018)

In še posnetek o knjigi:

(<https://www.youtube.com/watch?v=qOdgSjIKCaI>, 9. 9. 2018?)

Nataša Konc Lorenzutti se je rodila 20. junija 1970 v Kranju. Po končani Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani leta 1989 je nadaljevala študij na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani, smer dramska igra in umetniška beseda. V tretjem letniku (1992) je prejela fakultetno Prešernovo nagrado za vlogo Ofelije. Med letoma 1993 in 1995 je bila angažirana v Slovenskem ljudskem gledališču v Celju, med letoma 1995 in 1999 pa v Primorskem dramskem gledališču v Novi Gorici. Leta 1997 je diplomirala z vlogo Ane v Sodnem dnevu in diplomskim delom z naslovom Privid resničnosti. Zatem je prenehala službovati v Primorskem dramskem gledališču (1999) in pridobila status samostojne ustvarjalke. Sodeluje z Zavodom za šolstvo kot soavtorica učnega načrta za umetniško gimnazijo dramsko-gledališke smeri in prenovljene filmsko-gledališke smeri. Od leta 2006 dalje poučuje igro in govor na Gimnaziji Nova Gorica. Leta 2008 je zaključila pedagoško-andragoško izobraževanje na Pedagoški fakulteti v Ljubljani ter opravila strokovni izpit v vzgoji in izobraževanju. Leta 2011 je zagovarjala magistrsko delo z naslovom Plasti ustvarjene besede v pisni in govorni podobi avtorske proze na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani, smer umetniška beseda, ter pridobila naslov magistrica umetnosti. Z možem in otroki živi v Oseku pri Novi Gorici.

Delo

Uveljavlja se predvsem kot mladinska pisateljica, piše pa tudi za odrasle. Objavlja v revijah Cicido, Ciciban in Mavrica. Napisala je tudi nekaj scenarijev za igrane oddaje Otroškega in mladinskega programa RTV Slovenija.

Z dijaki dramskogledališkega oddelka Gimnazije Nova Gorica uprizarja avtorske mladinske igre (Društvo starejših bratov 2012, Kekec gor, Kekec dol 2013, Reci gladko tetanus 2014, O pravljici, ki je ni nihče povedal 2015, Lica kot češnje 2016, Gremo mi v tri krasne 2017) in pripravlja uprizoritve del, ki so predpisana za esej pri splošni maturi, bodisi pri slovenščini bodisi pri izbirnem predmetu zgodovina in teorija drame in gledališča: Konje krast 2013, Veliki briljantni valček 2014 (dokončanje režije Marjana Bevka), Češnjev vrt (A. P. Čehov) 2016, Alamut (V. Bartol, dramatisacija D. Jovanović, Nataša K. Lorenzutti) 2017, Ubežni delci (Anne Michaels, dramatisacija Nataša K. Lorenzutti) 2018.

Nominacije:

Jeseni 2011 je bil njen takrat še neobjavljeni roman za odrasle z naslovom Kava pri dišečem jasminu nominiran za nagrado modra ptica, ki jo razpisuje založba Mladinska knjiga.

2013 nominirana za nagrado večernica, 2014 za nagrado desetnica, za mladinsko delo Kakšno drevo zraste iz mačka, 2015 za nagrado desetnica, za mladinsko delo Enajstnik, 2016 za nagrado večernica, za mladinsko delo Kdo je danes glavni, 2017 za nagrado desetnica, za mladinski roman Lica kot češnje, 2017 za nagrado večernica, za mladinski roman Avtobus ob treh, 2018 za nagrado desetnica, za delo Kdo je danes glavni.

Nagrade:

- Priznanje zlata hruška 2016 za najboljše slovensko mladinsko delo v letu 2015: Kdo

je danes glavni, založba Miš (ilustr. Tanja Komadina);
- Nagrada svetlobnica (založba Družina) 2016 za roman Bližina daljave.
- Projekt Rastem s knjigo za sedmi razred OŠ, 2018/19, roman Avtobus ob treh.

Mladinska dela

Pod Marijinim plaščem, šmarnice za otroke, 2004, *Lučka, zgodba o rojstvu*, 2004, *Ravno prav velik*, 2006, *Nihče ne ve...*, 2011, *Poleti letim*, 2011, *Enajstnik*, 2012 ...

Dela za odrasle

Bela, bela lilija, 2006, *Jezik molka in druge zgodbe*, 2009, *Kava pri dišečem jasmínu*, 2013, *Bližina daljave*, 2017.

(https://sl.wikipedia.org/wiki/Nata%C5%A1a_Konc_Lorenzutti, 9. 9. 2018)

Solzice so zbirka enajstih črtic slovenskega pisatelja Lovra Kuharja - Prežihovega Voranca.

Zbirka je izšla leta 1949, posvetil pa jo je svoji materi. Izid knjige je pisatelj dočkal v bolnišnici in kmalu zatem umrl. Uvod k zbirki je napisal Oton Župančič. Solzice so zadnje objavljeno pisateljevo delo. Vse črtice razen dveh (*Višja matematika* in *Nagrada*) govorita o pisateljevem otroštvu in njegovih doživljajih ter občutjih - izražanje čustev je ena glavnih značilnosti črtic.

(<https://sl.wikipedia.org/wiki/Solzice>, 9. 9. 2018)

Vorančeve Solzice sodijo med najpomembnejša dela slovenske mladinske književnosti. Pred našimi očmi razkrivajo svet, poln pričakovanj, upanja, ljubezni, prijateljstva, spoštovanja, kot velik preizkus poguma, hkrati pa tudi kot svet, v katerega se prikradejo stiskaštvo, goljufija, prevara, dvom. Vse to, kar poznamo tudi danes nas zbliža z Vorančevim svetom, svet sodobnega najstnika. Pa ne le to: zbliža nas tudi mlade in odrasle bralce v pogovoru o sporočilu črtic, ki so le na videz oddaljene od sodobnega sveta.

Pisatelj **Lovro Kuhar**, ki je ustvarjal pod psevdonimom Prežihov Voranc, se je rodil 10. 8. 1893 v revni kmečki družini v Kotljah, kjer je preživel svojo otroštvo.

Svoje zgodbe je začel objavljati že leta 1909 v celovškem Miru in Domačem prijatelju. Leta 1914 je bil vpoklican k vojakom. Kasneje je pobegnil iz avstrijske vojske in bil v odsotnosti obsojen kot vojni dezertar. Dve leti je bil v italijanskem ujetništvu in sicer do konca vojne. Leta 1919 se je vrnil domov in se zaposlil v guštanjski (sedaj ravenski) jeklarni in čez par let, leta 1925 izdal svoje prvo knjižno delo *Povesti* (1925). Posvečal se je političnemu delu in oblast ga je neprestano preganjala. V letih 1930 do 1939 je bil politični emigrant, selil se je vse od Dunaja, Prage, Berlina, Aten, Bukarešte pa do Celovca. Vmes je bil večkrat zaprt in je menjaval službe. V tem času je napisal nekaj svojih najbolj znanih novel (*Boj na požiralniku*, *Jirs in Bavh*, *Odpustki* ...). V zaporu je začel pisati tudi svoja velika romana, *Požganico* in *Dobrdob*.

V letih druge svetovne vojne, leta 1943, so ga v Ljubljani aretirali in zaprli na Tabor in v Šempeter, kasneje v berlinske zapore. Poslali so ga v taborišče Sachsenhausen in Mauthausen. Leta 1945, po vojni, se je vrnil v domači kraj. Izdal je dva romana in potopis ter kratke zgodbe. Dočkal je še izid svoje zadnje knjige *Solzice*, v letu 1949.

Zaradi izčrpanosti in bolezni ni mogel uresničiti vseh pisateljskih načrtov in je leta 1950 tudi umrl.

(<http://www.koroska.si/si/kulturna-dediscina/329/496-Kuhar-Lovro-Prezihov-Voranc>, 9. 9. 2018)

Če povzamemo: učenci se bodo v letošnjem šolskem letu ob branju srečali s preteklostjo in sedanostjo, ki jih bo popeljala v razmišljanje o prihodnosti. Zavedanje, da nismo nastali iz nič in da je naša dediščina, ki se odraža v sedanosti, popotnica za prihodnost pomeni priložnost, da učenci spoznajo čas pred in čas sedaj ter ga povežejo s svojo izkušnjo.

Mladinski roman N. Konc Lorenzutti *Avtobus ob treh* bodo skušali povezati z Vorančevimi *Solzicami* in ugotoviti, kaj vsem nam klasične *Solzice* govorijo o nas samih, o našem času, kaj nam želi sporočiti avtorica z nenehnim čakanjem in odhajanjem na avtobus ob treh, ki med počitnicami ne vozi.

Temeljni bralni koraki:

- ◆ podrobno branje leposlovnega besedila (npr. s sprotnim zapisovanjem v dnevnik branja ali z uporabo drugih bralnih in učnih strategij – poudariti velja metodo tesnega branja od vrstice do vrstice, še posebej, če v besedilu zasledimo nenavadne, npr. starinske besede ali zahtevne tvorjenke,
- ◆ povezovanje leposlovnega besedila in sobesedila z znanjem literarne teorije in zgodovine in (seveda),
- ◆ ponovno podrobno branje književnega dela ter razmislek o tem, kaj v besedilu je sodobno, kaj povezano z zgodovino, kaj aktualno, kaj po mnenju bralca zastarelo (in zakaj), kako besedilo presega zgodovinske okvire časa, v katerem je nastalo, kako ga je torej mogoče aktualizirati – vse to v pogovoru z mentorico ali mentorjem branja in drugimi sobralci.

**(Povzeto po: Podrobnejša navodila glej Skupna izhodišča in glavni poudarki priprave na tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje 2018/2019, dr. Igor Saksida.)*

Na mladinski roman in zbirko črtic bomo pogledali z očmi natančnega, premišljenega in kritičnega bralca ter pri tem upoštevali, kaj pravi UN str. 33–42.

ZDAJ PA SE PRIPRAVIMO NA TEKMOVANJE

Kako sem in bom kot učiteljica pripravila svoje učence in jih navdušila za branje?

Učencem sem že v juniju povedala, kaj bomo v šolskem letu 2018/2019 brali za Cankarjevo tekmovanje in jim priporočila, da je morda »fino«, da začnejo z branjem že med počitnicami, ko so njihovi možgani sproščeni in dojemljivi za svet, ki jim ga ustvarjajo pisatelji, oni pa ga doživljajo in čutijo vsak po svoje. Sploh, ker sem vedela, da je letošnja knjiga pisana prav njim na kožo in predvsem fantom, ki jih tako težko pritegnemo k branju.

Verjamem, da je moj namig marsikateri učenec tudi upošteval, no, to sedaj že vem in vem tudi to, da so nad romanom navdušeni, saj so mi prvo uro o njem kar hiteli pripovedovati, tako da sem jih morala ustavljati, da je ostalo še nekaj malega skrito za tiste, ki ga še niso prebrali. Zbirko črtic bomo brali skupaj, saj je morda preveč oddaljena od njihovega sveta, zato potrebujejo namig, ki jih bo v nadaljevanju ponesel kar same naprej.

In o čem sem razmišljala ob branju romana? Svoje misli bom zapisovala tako, kot so se mi utrinjale ...

- Kako sta povezana naslov in vsebina? Kaj pomeni nenehno čakanje in odhajanje na avtobus ob treh?
- Kdo je Tine Lavrenčič in kakšen fant je? Izvedela sem, da bi rad užival svobodo in mir in da z njim živijo še mama Barbara, oče Andrej, mlajša sestra Nika in starejši brat Nace in nekaj prijateljev ter pravega prijatelja Uroša.
- Kako se glasi definicija prijateljstva?
- Počitniške pustolovščine.
- Trenutek spoznanja, kaj nam je prineslo oz. kaj nam še prinaša razprodaja dediščine naše slovenske Istre.
- Akaverna – vojaški rov iz 1. svetovne vojne, zanimiv še danes.
- Kako se Uroš navaja na življenje na deželi, kako mu je, lepo, stresno ... no, dokler ne bo povedal, Tine ne bo vedel, ali mu je bolje pri njem ali doma in zakaj.
- Ko bolezen udari kot strela z jasnega.
- V življenju štejejo dobra dejanja ... Jadran ni sam kriv za to, kar sem mu dogaja v življenju. Ali smo vsi enaki pod enim soncem?
- Tudi Uroš se je že srečal z boleznijo.
- Kaj prinese smrt bližnjega?
- Kam je izginil Tine Lavrenčič, kaj se je zgodilo z njim?
- Ljubezen je/ni slepa.
- Vedno moraš paziti, kaj rečeš, ni vsaka šala šala.
- Poigravanje z jezikom *Glej nebo se zbira na oblakih* ... zakaj je to zanimivo.
- Mama je noseča, prišel je drugi moški, ne mara ga, zakaj je življenje tako zapleteno.
- Odhod, ali je bil to res.
- Kaj pomeni biti deveti in glavni?
- Kakšna je vloga posameznika?
- Pustimo življenju tudi priložnosti, ki nas lahko prijetno presenetijo.
- Kaj mi pomeni mama?
- Žrtvovati se.
- Revščina.
- Laž.
- Prvi maj praznik dela.
- Goljufanje z roko v roki zaradi pohlepa.
- Bodi ponosen na to, da si Slovenec.
- Kako je, ko te prizadene prijatelj?
- Ali je šola res najhujše, kar se lahko zgodi mladostniku?
- Prebujanje narodne zavesti.
- Slutnja smrti.

Ob branju, med branjem in po branju bomo razmišljali o:

- čem govori književno besedilo, odgovarjali na vprašanja o poteku dogajanja, obnovili dogajanje (povzeli dogodke),
- glavnih književnih osebah, zakaj se je kaj zgodilo in katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb, upovedili čutno domišljjsko predstavo književnih oseb, poiskali nekaj motivov za ravnanje književnih oseb, pojasnjevali motive za ravnanje književne osebe, ločili glavno in stranske književne osebe, opisali izbrano osebo, našteli značilnosti njenega govora, značaja, ravnanja in do nje vzpostavili kritično distanco, poudarili njen socialni položaj, psihološke lastnosti, motive za ravnanje in perspektivo, napisali zgodbo s perspektive druge književne osebe,

- kje in kdaj se je kaj dogajalo, ločili realni in domišljjski dogajalni prostor in čas in si ustvarili svojo domišljjsko predstavo, loči glavno in stransko dogajanje ter dogajanje v različnih časih in prostorih,
- ločili avtorja od pripovedovalca,
- tvorili manjkajoči del zgodbe, napisali nadaljevanje zgodbe/predzgodbo, pripovedovali, pisali domišljjska besedila, s (po)ustvarjalnim pisanjem pokazali/dokazali da doživljajo, razumejo in vrednotijo književne osebe, upovedujejo čutnodomišljjske predstave kraja dogajanje, povežejo temo in jezikovno rabo v besedilu, s (po)ustvarjalnim pisanjem ustvarijo nove dogajalne prostore in čase, obnovijo/povzamejo dogajanje (podrobno in strnjeno),
- ob izbranih primerih izpostavili značilnosti obravnavanih pripovednih vrst,
- izrazili svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje posameznih prvin besedila, sintetizirali spoznanja o besedilu,
- oblikovali vrednostne sodbe, spoznanja in sodbe utemeljili, ponazorili in zagovarjali tako, da se bodo sklicevali na besedilo,
- ločili glavne motive,
- izpostavili podobnosti in razlike med dvema besediloma,
- izpostavili zaznamovanost sloga v književnem besedilu, ponazorili s primeri in presodili učinek jezikovne rabe v književnem besedilu, poimenovali, ponazorili in opisali slogovni postopek v književnem besedilu,
- ob izbranem besedilu našteji značilnosti pripovedne vrste in jih primerja z znanimi značilnostmi te vrste besedila,
- poznali, razumeli in uporabili literarnovedne izraze ter poznali književna besedila avtorjev,
- povzeli skupne točke obeh besedil ...

NAVODILA ZA PISANJE PISNE NALOGE NA KNJIŽEVNO TEMO

RAZLAGALNI SPIS je pisanje na izbrano temo, izhajamo iz literarnega znanja, ki ga nadgradimo z lastnim razmišljanjem.

KAJ MORAMO UPOŠTEVATI?

Treba je razumeti temo, iz katere izhajamo.

Besedilo naj bo tridelno in živo.

Posredujemo svoja razmišljanja o literarni teoriji in delu, npr.:

- povzemamo dogajanje in ga primerjamo z današnjim,
- izhajamo iz literarnega znanja in besedil in razvijamo svoj pogled na obravnavan problem,
- ovrednotimo tisto, kar je bilo že povedano,
- se vživimo v čas, avtorje in preko njih posredujemo svoje znanje in poglede,
- besedilo kritično razlagamo: pojasnujemo učinke besedila na bralca, vrednotimo prepričljivost sporočila in ravnanje oseb.

V besedilo se lahko vplete premi govor, prevzemajo se lahko besede, celo cele povedi. Pišemo v 3. osebi. Lahko pa se avtor postavi v vlogo kake druge osebe tistega časa ter tako prikazuje dogodke.

Jezikovna sredstva naj bodo bogata: okrasni pridevki, primere, dvogovor ali samogovor ... Izbira je odvisna od teme in našega namena. Vselej pa je treba upoštevati:

- glagoli naj bodo pomensko bogati,
- paziti je treba, da ni ponavljanj,

- uporabiti je treba pravo mero, da je besedilo razumljivo,
- poiskati je treba ustrezne izraze za izražanje čustev, misli, razpoloženj, razmišljanj.

Didaktični pristopi in strategije dela v pripravi na tekmovanje naj bodo usmerjene tudi v merila za vrednotenje, in sicer:

- razumevanje,
- uporaba književnega znanja,
- prepričljivost osebnega odziva,
- zgradba besedila in jezikovno pravilno.

IDEJE, KI NAM JIH NE ZMANJKA

Pogovarjajmo se, pišimo, oblikujmo, snujmo:

Naloge, ki jih ponujamo tekmovalcem za Cankarjevo priznanje, so lahko samostojne ali pa jih povežemo med seboj in dodelamo v navodilo za pisanje razlagalnega spisa. To prepuščamo vsaki mentorici.

Primer 1:

Prebral si knjigo *Avtobus ob treh* in spoznal glavni književni osebi, ki sta si tako podobni in tako različni hkrati. Predstavi ju, kot si ju doživel sam, ter utemelji, zakaj lahko njuno prijateljstvo »tako dobro deluje«. Kateri dogodek, dejanje ... je bil po tvojem mnenju najbolj »usoden« za nastanek njunega prijateljstva ter to pojasni s pomočjo prebrane knjige.

Primer 2:

Ob prebrani knjigi *Avtobus ob treh* si spoznal dva odraščajoča fanta. Predstavi ju, predstavi dogajalni čas in prostor ter izpostavi glavni problem pripovedi. Kako je ob tej tragiki ravnal Tine in kako bi ravnal ti? Kaj te je ob branju najbolj razžalostilo in kaj je v tvoje dožemanje prebranega ponovno vneslo svetlobo? Svoje razmišljanje strni z primerjavo ustreznih svetlih in temnih podob iz Vorančevih Solzic.

Primer 3:

Obe prebrani knjigi (*Avtobus ob treh* in *Solzice*) sta še kako aktualni. Pomisli samo na slovenski jezik in ponos, da si Slovenec tudi sam. Ali čutiš? Kako pa se prav ta zavednost in zavedanje o slovenskem jeziku zrcalita v obeh prebranih delih? Kako o teh temah »spregovorijo« glavne osebe obeh del in kaj to pove o njih? Predstavi in pojasni svoje ugotovitve, predvsem pa to svoje razmišljanje poveži s svojim doživljanjem/pogledom na »ponos slovenskega jezika in zavedanja *biti Slovenec*« v današnjem času. (*Kaj je tisto, kar zanos vsakega posameznika v današnji državi še vedno ponese visoko pod nebo ali pa stori prav nasprotno?*)

Primer 4:

Po prebranih knjigah za letošnje Cankarjevo tekmovanje, si se srečal z mnogimi podobami in doživel vrtiljak čustev. Predstavi glavni književni osebi, kot si ju spoznal v delu *Avtobus ob treh*, ter njima ob bok postavi še glavno književno osebo Vorančevih Solzic. Kako si doživel fante in s čim lahko te osebe povežeš? Deli sta mestoma tudi resnobni, saj se dotikata resnih življenjskih tem, pa vendar se v obeh knjigah srečuješ z zabavnimi elementi in s smehom. Kateri dogodek bi izpostavil v eni in katerega v

drugi knjigi? Pojasni, zakaj ti komični vložki delujejo smešno in zakaj je smeh potreben tudi v najbolj tragičnih situacijah.

Primer 5:

SVETLE IN TEMNE PODOBE, KAKOR JIH VIDI OTROŠKO OKO

Naš vrh se je ob jutranjem svitu za nekaj ur potapljal v godbo tisočih glasov, ki so se zlivali v veličastno, brenečo, prečudno pesem ali godbo ...

Vse te lepote, ki se je razprostirala okrog mene, in vse te zgodbe, ki je brnela v mojem mladem telesu, pa se nisem zavedal, kakor se tega ne zaveda kdo, ki ju opazuje ali posluša pri polni zavesti, ampak sem bil tesno zrasel z vsem, kar me je obdajalo in kar sem občutil, ko da je vse to del mojega lastnega bitja. Zdelo se mi je, da včasih gledam samega sebe.

Iz takih misli me je vedno prebudil sopihajoč, težak glas, ki je prihajal od daleč po zraku in je odmeval po brezovju in macesnovju nad mojo glavo. To je bil glas težkih parnih kladiv, ki so butala doli v dolini, kjer je stala velika tovarna.

(Prežihov Voranc, Prvi maj, odlomek)

Na podlagi prebranega odlomka napiši razlagalni spis z naslovom *Svetle in temne podobe, kakor jih vidi otroško oko*. V njem predstavi Vorančevo doživljanje narave v zbirki Solzice (*»vse te lepote«*) in razloži, kaj v črticah deluje nate drugače kot te svetle podobe: kaj je v njih temno, strašljivo, žalostno (*»težak glas«*). Solzice primerjaj z drugo knjigo, ki si jo prebral-a. Napiši, katera ti je bila bolj všeč in zakaj.

Primer 6:

DO TREH, KO GRE AVTOBUS, IMAŠ DOVOLJ ČASA, DA SE PRIPRAVIŠ

Ja, če gre en navaden šofer na dopust. Ta, ki šofira ob treh, pa je tako čudaški, da ga ne morejo zamenjati, ker je preveč navezan na svoj avtobus!« sem skoraj zavpil, ...

(Nataša Konc Lorenzutti, Avtobus ob tre, odlomek, MIŠ Založba, 2016, str. 44)

Na podlagi prebranega odlomka napiši razlagalni spis z naslovom *Do treh, ko gre avtobus, imaš dovolj časa, da se pripraviš*. V njem predstavi, kaj povezuje Tineta in Uroša, kaj je v njunem odnosu nate napravilo največji vtis in zakaj, zakaj je pomembno, da veš, kje so tvoje korenine (*Istra*) in zakaj moramo v življenju vedno puščati odprta vrata (*nove priložnosti*). Avtobus ob treh primerjaj s Solzicami: primerjaj življenje otrok (ljubezen, prijateljstvo, odnos s starši ...) in povej, ali je časovna razlika med deloma pomembna ali ne. Utemelji svoje mnenje.

Pripravile: Aleksandra Godec, Vanja Jesenek, Andreja Krajnc, Ljiljana Mićović Struger